

פרשת ראה - ראשון

(כו) רֹאֵה אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:
כו חזו, דאָנא יְהִיב קַדְמִיכוֹן יוֹמָא דִּין: בְּרַכּוֹ, וּלְוֹטִין.

רש"י א רֹאֵה אֲנֹכִי נֹתֵן. בְּרָכָה וּקְלָלָה. הָאֱמוּנוֹת בְּהַר גִּרְזִים וּבְהַר עֵיבָל:

(כו) אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוָּה אֶתְכֶם הַיּוֹם:
כו זית בְּרַכּוֹן אַם תִּקְבְּלוֹן, לִפְקוּדֵיָא דִּי אֱלֹהִיכוֹן, דאָנא מִפְקִיד יִתְכוֹן, יוֹמָא דִּין.

רש"י א אֶת־הַבְּרָכָה. עַל מְנַת אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ:

(כז) וְהִקְלַלְהָ אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסִרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מֵצִוָּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם:
כז ארי וְהִלְנָה, אַרִי יַעֲלִינָה יִי אֱלֹהֵיהֶּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בֹּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָתַתָּה אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הַר גִּרְזִים וְאֶת־הַקְּלָלָה עַל־הַר עֵיבָל:

רש"י א וְנָתַתָּה אֶת הַבְּרָכָה. כְּתַרְגוּמוֹ יֵת מְבֹרָכִיא. אֶת הַמְּבֹרָכִים: עַל הַר גִּרְזִים. כָּלפִּי הַר גִּרְזִים הוֹפְכִין פְּנֵיהֶם וּפֹתְחוֹ בְּבִרְכָּה: "בְּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה" וְגו'. כָּל הָאֲרוּרִים שֶׁבִּפְרָשָׁה אָמְרוּ תַחֲלָה בִּלְשׁוֹן "בְּרוּךְ" וְאַחַר כֵּךְ הִפְכוּ פְּנֵיהֶם כָּלפִּי הַר עֵיבָל וּפֹתְחוֹ בַּקְּלָלָה:

(כח) הֲלֹא־הִמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרַי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בָּאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּעֶרְבָה מִוֶּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֱלֹנֵי מֹרָה:
כח הלא אַנּוֹן בְּעֶבְרָא דִּירְדְנָא, אַחֲרֵי אֹרַח מַעְלֵי שְׁמַשׁ, בָּאָרֶע כְּנַעֲנָא, דִּי־יֵיב בְּמִישְׂרָא לְקַבִּיל, גִּלְגָּלָא, בְּסִטֵּר, מִישְׂרֵי מֹרָה.

רש"י א הלא הִמָּה. נָתַן בָּהֶם סִימָן: אַחֲרֵי. אַחַר הַעֲבֵרַת הַיַּרְדֵּן הִרְבֵּה וְהִלָּאָה לְמַרְחוֹק, וְזֶהוּ לְשׁוֹן אַחֲרֵי, כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "אַחֲרֵי" מְפֹלֵג הוּא: דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ. לְהֵלֵךְ מִן הַיַּרְדֵּן לְצַד מַעֲרָב. וְטַעַם הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ שֶׁהֵם שְׁנֵי דְבָרִים שֶׁנֶּקְדוּ בְּשְׁנֵי טַעְמִים: "אַחֲרֵי" נִקְוֶה בִּפְשָׁטָא. וְ"דֶרֶךְ" נִקְוֶה בְּמִשְׁפָּל וְהוּא דָּגַשׁ וְאִם הִיָּה "אַחֲרֵי דֶרֶךְ" דְּבוּר אֶחָד הִיָּה נִקְוֶה אַחֲרֵי בְּמִשְׁרַת בְּשׁוֹפֵר הַפֶּה, וְ"דֶרֶךְ" בִּפְשָׁטָא וְרַפָּה: מִוֶּל הַגִּלְגָּל. רְחוֹק מִן הַגִּלְגָּל: אֱלֹנֵי מֹרָה. שָׁכֵם הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַד מְקוֹם שָׁכֵם עַד אֱלֹן מֹרָה":

רש"י א כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וְגו'. נִסִּים שֶׁל יַרְדֵּן יִהְיוּ סִימָן בִּידְכֶם שֶׁתְּבוֹאוּ וְתִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ:

(לב) וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם:
לב וְתִשְׁרוֹן לְמַעַבְד, יֵת כָּל קִזְמִיא וְיֵת דִּינִיא, דאָנא יְהִיב קַדְמִיכוֹן, יוֹמָא דִּין.

(לג) יִבֹּא אֱלֹהֵי הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה:
א אַלִּין קִזְמִיא וְדִינִיא, דְּתִשְׁרוֹן לְמַעַבְד, בָּאָרֶע, דִּי־יֵיב אֱלֹהֵא דְאַבְהֵתְךָ לָךְ לְמִירְתָּה: כָּל יוֹמָא דְאַתְוֹן קִזְמִין, עַל אַרְעָא.

(כד) אֲבָר תֵּאבְדוּן אֶת־כָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבַדְוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אַתֶּם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הַהָרִים הָרָמִים וְעַל־הַגְּבְעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רִעְנָן:
ב אַבְדָּא תֵאבְדוֹן יֵת כָּל אַתְרִיא דְּפִלְחוּ תַמָּן עַמְמִיא, דְּאַתְוֹן יִתְרִין יִתְהוֹן יֵת טַעוּתְהוֹן: עַל טוֹרִיא רְמִיא וְעַל רְמָתָא, וְתַחוֹת כָּל אֵילָן עֵבּוֹף.

רש"י א אַבְדַּ תֵּאבְדוּן. "אַבְדַּ" וְאַחַר כֵּךְ "תֵּאבְדוּן" מִכָּאן לְעוֹקֵר עֲבוּדַת כּוֹכְבִּים שְׁצִירָה לְשִׁרְשׁ אַחֲרֶיהָ: אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם וְגו'. וְזֶה תֵּאבְדוּן מֵהֶם אֶת אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר עַל הַהָרִים:

(ד) וְנִתְּצַתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וּשְׁבָרֹתָם אֶת־מִצְבֹּתָם וְאֲשִׁרְיָהֶם תִּשְׂרֹפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדַּעוּן וְאֲבָרֹתָם אֶת־שִׁמְם מִן־הַמְּקוֹם הַהוּא:
ג וְתִתְרַעְוֹן יֵת אִיגוּרֵיהוֹן, וְתִתְבְּרוּן יֵת קְמָתְהוֹן, וְאֲשִׁירֵיהוֹן תִּיקְדוּן בְּנוֹרָא, וְצִלְמֵי טַעוּתְהוֹן תִּקְצְצוּן: וְתִבְדּוּן יֵת שׁוּמְהוֹן, מִן אַתְרָא הַהוּא.

רש"י א מִצְבָּה. שֶׁל אֶבֶן אַחַת, וְהוּא בִּימוֹס שֶׁשְּׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: אֶבֶן שִׁחְצָכָה מִתַּחֲלָתָה לְבִימוֹס: אֲשֶׁרָה. אֵילָן הַנֶּעֱבָד: וְאֲבָרֹתָם אֶת־שִׁמְם. לְכַנוֹת לָהֶם שֵׁם לְגָנָא: "בֵּית גִּלְיָא" קוֹרִין לָהּ "בֵּית כְּרִיא", "עֵין כָּל", "עֵין קוֹץ": מִזְבֵּחַ. שֶׁל אֲבָנִים הִרְבֵּה:

(ה) לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
ד לֹא תַעֲבְדוּן כֵּין, קָדֵם יִי אֱלֹהִיכוֹן.

רש"י א לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן. לְהַקְטִיר לַשָּׁמַיִם בְּכָל מְקוֹם, כִּי אִם בְּמְקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר. דְּבַר אַחַר וְנִתְּצַתֶּם אֶת מִזְבְּחוֹתָם וְאֲבָרֹתָם אֶת שִׁמְם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן. אֲזַהֲרָה לְמוֹחֶק אֶת הַשֵּׁם וְלִנְתֹתֵךְ אֶבֶן מִן הַמִּזְבֵּחַ אוֹ מִן הָעֶזְרָה. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שִׁישְׂרָאֵל נֹתְצִין אֶת הַמִּזְבְּחוֹת אֲלֹא שְׂלֹא תַעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם וְיִגְרְמוּ עֲוֹנוֹתֵיכֶם לְמַקְדָּשׁ אֲבוֹתֵיכֶם שִׁיחָרֵב:

(ו) כִּי אִם־אֱלֹהֵי־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שְׁבִטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת־שִׁמּוֹ שָׁם לְשַׁכְּנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבֵאתָ שָׁמָּה:
ה אֱלֹהִין לְאַתְרָא דִּיתְרַעֲי יִי אֱלֹהִיכוֹן, מְכָל שְׁבִטֵיכוֹן, לְאַשְׂרָאָה שְׁכִינִיתָהּ, תַּמָּן לְבֵית שְׁכִינִתָּהּ תִּתְבַּעֲוֹן, וְתִיתוֹן לְתַמָּן.

רש"י א לְשַׁכְּנוֹ תִּדְרָשׁוּ. זֶה מִשְׁכַּן שִׁילָה:

(ז) וְהִבֵּאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יִדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבָתֵיכֶם וּבִכְרֹת בְּקִרְבְּכֶם וְצֹאנְכֶם:
ו וְתִיתוֹן לְתַמָּן, עֲלוֹתְכוֹן וְנִכְסֹת קַדְשִׁיכוֹן, וְיֵת מַעֲסְרִיכוֹן, וְיֵת אִפְרָשׁוֹת יִדְכוֹן: וְנִדְרֵיכוֹן, וְנִדְבָתְכוֹן, וּבִכּוּרֵי תוֹרִיכוֹן, וְעִנְיוֹן.

רש"י וְזִבְחֵיכֶם. שְׁלָמִים שֶׁל חוֹבָה: מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם. מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי לֶאֱכָל לְפָנִים מִן הַחוּמָה: תְּרוּמַת יִדְכֶם. אֱלוֹ הַבְּכוֹרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם: "וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטָּהוֹר מִיֶּדְךָ" וּבִכְרֹת בְּקִרְבְּכֶם. לְתַתֵּם לַכֹּהֵן וְיִקְרִיבֵם שָׁם:

(ח) וְאֲכַלְתֶּם־שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכָל־מִשְׁלַח יִדְכֶם אֲתֶם וּבְתֵיכֶם אֲשֶׁר בְּרָכָה יְהוָה אֱלֹהֵיךָ:
ז וְתִיכְלוּן תַּמָּן, קָדֵם יִי אֱלֹהִיכוֹן, וְתַחֲדוּן בְּכָל אוֹשְׁטוֹת יִדְכוֹן, אַתְוֹן וְאַנְשׁ בְּתִיכוֹן דְּבִרְכָךְ, יִי אֱלֹהֵךְ.

רש"י א אֲשֶׁר בְּרָכָךְ ה'. לְפִי הַבְּרָכָה הַבָּא:

(ט) לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אָנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ בְּלִיהֵיָשָׁר בְּעֵינָיו:
ח לֹא תַעֲבְדוּן כָּכָל דְּאַנְחָנָא עָבְדִין כָּא, יוֹמָא דִּין: גְּבַר, כָּל דְּכָשֵׁר בְּעֵינֵיהִי.

רש"י א לֹא תַעֲשׂוּן כָּכָל אֲשֶׁר אָנַחְנוּ עוֹשִׂים וְגו'. מוֹסֵב לְמַעַלָּה (דְּבָרִים יא, לא), עַל "כִּי אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וְגו'", כִּשְׁתַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן, מִיַּד מִתְרִים אַתֶּם לְהַקְרִיב בְּבִמָּה, כָּל אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁל כְּבוֹשׁ וַחֲלוּק, וּבְבִמָּה לֹא תִקְרִיבוּ כָּל מָה שְׂאֵתָם מִקְרִיבִים פֶּה הַיּוֹם בְּמִשְׁכָּן, שֶׁהוּא עִמָּכֶם וּנְמַשֵּׁחַ וְהוּא כָּשׁוּר לְהַקְרִיב בּוֹ חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת, נִדְרִים וְנִדְבוֹת, אֲבָל בְּבִמָּה אֵין קֶרֶב אֲלֹא הַנֶּדֶר וְהַנִּדָּב, וְזֶהוּ: "אִישׁ כָּל הַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו", נִדְרִים וְנִדְבוֹת שְׂאֵתָם מִתְנַדְּבִים עַל יְדֵי שִׁישְׂרָאֵל בְּעֵינֵיכֶם לְהַכְיָאִם, וְלֹא עַל יְדֵי חוֹבָה, אוֹתָם תִּקְרִיבוּ בְּבִמָּה:

(י) כִּי לֹא בָאתֶם עַד־עֵתָה אֱלֹהֵי־מִנּוּחָהּ וְאֱלֹהֵי־הַנִּחְלָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ:
ט אַרִי לֹא אַתִּיתוֹן, עַד כַּעַן לְבֵית גִּיחָא, וְלֹא־חֲסִנְתָא, דִּי־יִי אֱלֹהֵךְ, יְהִיב לָךְ.

רש"י א כִּי לֹא בָאתֶם. כָּל אוֹתָן יִי־ד שָׁנָה: עַד עֵתָה. כִּמּוֹ עַדְיִן: אֱלֹהֵי־מִנּוּחָהּ. זוֹ שִׁילָה: הַנִּחְלָה. זוֹ יְרוּשָׁלַּיִם:

(י) וְעִבְרֹתֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן וּשְׁבַתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְנַחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אִיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וּשְׁבַתֶּם־בְּטוֹחַ:
י וְתַעֲבְרוּן, יֵת יִרְדְנָא, וְתַתְּבוּן בָּאָרֶע, דִּי־יִי אֱלֹהִיכוֹן מַחְסִין יִתְכוֹן: וְיֵנִיחַ לָכוֹן מְכָל בְּעֵלֵי דְבִיכוֹן מִסְחֹר סְחֹר, וְתַתְּבוּן לְרַחֲצוֹן.

רש"י וְעִבְרֹתֶם אֶת הַיַּרְדֵּן וּשְׁבַתֶּם בָּאָרֶץ. שֶׁתַּחֲלֻקְהָ וְיִהְיֶה כָּל אֶחָד מִכִּיר אֶת חֲלֻקוֹ וְאֵת שְׁבִטּוֹ: וְהֵנִיחַ לָכֶם. לְאַחַר כְּבוֹשׁ וַחֲלוּק וּמִנּוּחָהּ מִן הַכְּנַעֲנִים אֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל וְאֵין זוֹ אֲלֹא בִימֵי דָוִד, אֹז: